

ОДОБНИ НОМУСДАН, НОМУСНИ ЭСА ОДОБДАН АЖРАТИБ БУЛМАЙДИ. БАШАРТИ УНИСИ ХАМ, БУНИСИ ХАМ НУРАЙ БОШЛАСА ВА ЕМИРИЛСА, БОР КҮРКАМ БИНО ИЙҚИЛАДИ, ҚАДРСИЗЛАНАДИ ВА ЭНДИ НАФРАТДАН БУЛАК ҲЕЧ БИР ТУЙГУ УЙГОТМАЙДИ.

Мисгаь СЕРВАНТЕС.

ОҒОБ-ЎЯЛОҚ ҲЕКИҚАТ

ОҚШОМ СУХБАТЛАРИ

№ 40

УМР ЗИЙНАТИ

ФАРЗАНД — оила орузи, ҳаёт айнати. Фарзанд туғилиши оила учун беҳад қувончдир. Ҳамма гап бу қувонч оилада доим бўлишидир. Бунинг учун фарзанд тарбиясида оила маънавияти муҳим роль ўйнайди. Бу маънавиятнинг қадрига эришиш оила аъзолари томонидан бўлади.

Ҳали халқимизнинг ёмон одобини кўрган ўғли: «Шу одатнинг билан мени эрна, расво қилиб ўстирган эмасан» деб овқатни иргитди, она тарбиясига норозилик билдиради.

Ҳали бу оилада эса бола тарбияси бошча. Ҳудуд сундан қизилан келин она уни ўқатади, олдига овқат қўлади, уни ейишга ўргатади. Бола кининчик билан шунга оdatланади ва қачон овқат егани нелса, столчасига ўтириб овқат келишини кутади. Она овқатни қўйиб уни тўкмасдан ейишга

жойли бўлганларида ҳам бир-бирларидан хабар олиб, кам-кўстларини бутлашади. Бу оилада болаларга ҳеч вақт қаттиқ таъбирлар билан санолаб эмас, сизлаб ўсишган. Фарзандлар катта бўлиб, ўғиллар уйлабдиган, қизлар кўйига чиқадиган бўлганларида ҳам, улар ота-она изми билан турмуш қуришган. Келин ва кўвлар ширин яшаётган. Бу оилада турган келинлар ҳам ўз фарзандларидек аҳил яшаётган. Келинлар қайноасини «ая-отаналарга, уларнинг ўғил ва қизларига санолаб, тасаннолаб айтмади».

«ИНСОН-ҲАЁТ ГУЛТОЖИ» АНКЕТАСИ

саволларга Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, академик Саъди СИРОЖИДДИНОВ

жавоб беради:

1. Инсонийлик деганда қайси фазилатларни тушунасиз?
2. Қандай одамни ёмон кўрасиз ва нима учун?
3. Умрингиздаги энг бахтёр дамларини айтсангиз.
4. Эътиқод масаласига қандай қарайсиз?
5. Оилада, фарзандларга муносибатда энг муҳим нарса нима деб ҳисоблайсиз?
6. Бўш вақтингизни қандай ўтказасиз?

ШИХОНА-ИШКИНИ ЧУШИБ САДОҚАТНИНГ МЕВАСИ ШИРИН

Инсон дунда орузумид билан яшайди, унга етишга натижади. Юрак тирчиллаб, сира тинч қўймайди. Ҳу ҳазинани, яратувчилик меҳнатини яхши худқ-атвор, одоб, ширин муомала билан омухта қила олган иншини, юксак одамни фазилатга эга ҳодимни чинанам инсон дейиш керак. Шахримиздаги Тошкент пластмасса ва химия маҳсулотлари заводлари Раъноҳон опа Усмоновани ҳамма дилбар, дилқанд, дилдор аёл дейди.

лик совгалари билан мунофотланди. Коллектив билан ҳамнафас бўлиб ишлаш қатта бахтдир. СССР ташқи элчиликнинг 60 йиллигини муносиб кўчиб олиш учун умумхалқ мусобақасига қўшилиб, 1982 йилда зиммасига юксак мажбуриятлар олди. Раъноҳон опа Усмонова ўзининг рационалашторлик тазлиблари билан ҳам ҳаммамнинг диққатини тортади.

Халқимизда бургутини кучи — манотиди, одамнинг кучи — дустлигида, деган нақб бор. Дустлик нишанимиз халқимизда қадрини обод, мушкулни есон, манзилнинг яқини, меҳнатини завоқни, турмушини фаршон, оғини чароғон қилмоқда. Заводимизда бир неча миллат кишилари яқин бўлиб, ҳалол ишлайди. Меҳнатимиз самарали бўлган. Хом ашё, материал ва ёқил-энергетика ресурсларини тежаб-тарғиб этишга маъмурият 230 миң киловатт-соат электр энергия, 17 тонна шартли ёқилга тежаб қилибди. Бундан ташқари инженер-техник ходимларнинг голий-сийси ва профессионал савияси доимо ошириб борилди. Инженер-техник ходимлардан 30 нафарини малаиа ошириш учун ўқитилди. Улар курсини тугатиб, тегишли ҳужжатга эга бўлишди.

Раъноҳон опа шогирдлари — Умидхон Ёнубова, Дилдора Хасанова ва Таънобия Уйбековалар халқимизнинг дидига мос қилиб хотин-қизларнинг пластмасса шипкаларини тайёрлайди. Улар оилка ва кўнлик нормаларини ортгани билан бажариш билан бирга, жамоат ишларидеа сеvimли заводимизнинг туллаб-яшишига муносиб хиссаларини қўшишмоқда. Раъноҳон опа Усмонова ишда оилада, одамлар ўртасида шогирдлар орасида салокат кўрсатиб, обрў-этибор, ҳурмат-иззат топди. Ҳа, салокатнинг меваси ана шундай ширин бўлади! **О. КАРИМОВА,** Тошкент пластмасса ва химия маҳсулотлари заводининг инженер-технолог.

Хасанова, Дилдора Ноширова, Мавлуда Абдураҳмоноваларнинг шу кўнлардаги ташаббуслари ўзгача. Барча пек, смеиа, бригадаларда, ишчилар ўртасида «Тежаморлик» — билик фазилати», «Юбилейгача» — бўлган ҳар бир кун — зарбдор ва аъло сифат, кўнги бўлади» наби жанговар ширлар мустаҳкам ўран олган. Ҳаммамнинг кўнларидеа фазилатига чуқур сингиб кетган бу ширдор социалистик мусобақанинг иқидий харақтерини ҳам белгилайди. Натижада сметан топширғини муттаассил 120—130 процентдан адо таъватган комсомол аъзоси, коммунистик меҳнат зарбдори Уйбекова, Ёкубова, Қодирова ва бошқалар олдига ақрилади турлади.

Раъноҳон опа шогирдлари — Умидхон Ёнубова, Дилдора Хасанова ва Таънобия Уйбековалар халқимизнинг дидига мос қилиб хотин-қизларнинг пластмасса шипкаларини тайёрлайди. Улар оилка ва кўнлик нормаларини ортгани билан бажариш билан бирга, жамоат ишларидеа сеvimли заводимизнинг туллаб-яшишига муносиб хиссаларини қўшишмоқда. Раъноҳон опа Усмонова ишда оилада, одамлар ўртасида шогирдлар орасида салокат кўрсатиб, обрў-этибор, ҳурмат-иззат топди. Ҳа, салокатнинг меваси ана шундай ширин бўлади! **О. КАРИМОВА,** Тошкент пластмасса ва химия маҳсулотлари заводининг инженер-технолог.

ПИРИБАДАВЛАТ ҚАРИЯЛАРИМИЗ

Табаррук онахон
Она сўзи нақадар ширин! Она бор уйда нур бор, нурафшонлик бор. Қария бор уйда — паршига бор, деб тўғри нақд қиладилар. Маиа, Саломат буви табаррук саксон беш ешин япаб, хонадонга нур бағишлаб ўтирибдилар. Гўлгун ҳаёт, фаршон турмуш онахонларимизга роҳат бағишлайти. Саломат буви Қодирова кўн йилларини шахримиздаги бадний

буямлар фабрикасида завқли меҳнат билан ўтказдилар. Онахоннинг кўна-кўна ўғил-қизлари, неварачеваралари бор. Ҳатти набири, саккиз чеваралари онахоннинг хизматига бўлишади. Шахримизнинг Октябр районидеа «Баҳор» маҳалла аҳли Саломат бувини «Табаррук онахон» деб эълозлашади. **СУРАТДА:** Саломат буви набиралари билан гурунлашмоқда. **Н. Муҳаммаджонов фотоси.**

Оғаллар срасида

Дилга пайванд кишилар

да, ҳамма тилда саломлашиш маъноси бир-бирига яқин, бу билан кишилар бир-бирларига омонлик, тинчлик, саломатликни тилайдилар. Зеро, салом сўзини қадрлаш, уни ҳар доим қўллашга интилиш ҳам фарз, ҳам қарзидир. Кўл бериб сўрашининг ҳам ўз қондаси бор. Ҳақиқатга яқин таъининингизни учратганда ёки расийини учрашуларда ёки бировага ҳамдарлик билдирганда кўл бериб кўришилади. Кўришганда кайфият тўла оқиб, қаттиқ қиссалдан ёки номинганга кўл чапмасдан, уюқ-тўтиб турмасдан оқиб чехра билан, самийини ва юракдан

1. Инсон она-табиатнинг бебаҳо, улкан, тенги йўқ мавжудодидир. Боя ҳарф билан ёзмаданган чинанам Инсонни ҳаёт гултожиса, олимпиада одам дейиш керак. Одамнинг минг бир фазилати унинг инсонийлиги билан белгиланади. Улуғ рус шоири Василий Андреевич Жуковский ўзининг бир шеърисида шундай деган:

Мен инсоним деган улуғ фикрла,
Ҳақиқат кўксимни тугаман бақанд.
Чиндан ҳам, инсон бўлиш, инсоний бўлиш муқаддас фазилатдир. Одамларга яхшилик қилиш, саҳийлик кўрсатиш, пок ният билан муҳтожлик сезганларга ёрдам қўлини узатиш, кўнглик шинаста одамга сўзда ва ишда тасалли бериш инсонийлик фазилати ҳисобланади. Фақат ўз маънавияти, ўз ҳаётини ўйлабдиган, «бақат ўзим бўлай» дейдиган одам эмас, худ-бин бўлади. Худбиндан эл-юрт наф қўрмайди, ундан ҳамма нафратланади. Мен буюк ширимиз Алишер Навоийнинг:

Одам эрсанг
демағил одам
Ониқ йўқ халқ
ғамидан ғами,
деган ҳиматини инсонийлик ҳақида гми дегим келди. Зотан, халқ ғамидан ғами йўқ одам инсон эмас.

2. Бир доно айтган экан: шир — маънаси, санг — тешири, Ёлгон эса қалбни ёди. Қалр билан инсон қалбни қадрлайди, қалб эса одамларга хиомат қилиш учун жуда зарур. Агар ёлгончилик қалбни кемирар экан, ёлгондан эҳдиёт бўлиш керак. Ёлгон оқни — ифлос гуноҳсизни — бадном, борни — йўқ қилади. Ёлгончи одам дўстинини душманга, гулзорини тизанзорга, пок ниятнинг гина-қудуратга айлантиради. Мен шунинг учун ёлгончи, инқизиламаки нимсаларни жуда ёмон кўраман. Мансубараст, шух-ратпарастлик касалига мубталло бўлганларни кўрганимда ҳам ачинаман, ҳам нафратланаман. Чўки, шухратпарастлик одам бошига тушадиган, шаҳсан уни ўзи «сотиб олади» кўлфаллар манбадир. Бу икки «ларда» қалинган одам яшаш, меҳнат қилиш, роҳатланиш каби даяратларни билмай ўтади. Намтар ва камсуқим, ордий ва самийий чехраси тулгун ва қалби оқни одам мансубарастлигини, шон-шухратини қиламайди, аксинча бундай одамларни мансуб ва шон-шухрат ўзи қувалаб юради.

3. Ҳаёт — дарё оқимида ўхшайди, гоҳ бақанда, гоҳ пастга, гоҳ тўғри, гоҳ Ёйсмон оқайди. Инсон боласининг боши — табағнинг тоши. Ҳаётда ақини кўнлар, ширин дамлар бўлади. Эҳс, одам боласи ҳаётда не кўнларини кўрмайди

Одатда, оилада эрхотин ўртасида баъзан нари-бери гаплар қочиб туради. Фарзанднинг тарбиясига айри-айри ва хушёр ота-она улар олдига ҳеч қачон бир-бирлари билан бундай аччиқ-курум муносибатда бўлмаслигини керак. Мабоодо шундай ҳолат юз бериб қолса, эрхотин болалардан ҳон жойда гапланиб олишлари лозим. Тони уларнинг арзир арзимас наинида, келишмовчилиги бола қалбига, тарбиясига таъсир қилмасин.

Ота ёки она болалар олдига ҳеч қачон «Мен фалончин ёмон кўраман» дедимаслик, Чўкини болада одамларга ишбатан нафрат уйғониши ўша «фалончи»га абдул-абод ёмон кўз билан қараш, ўнган дўшман орғирини, иштиқоқда ҳаётда кўн асиятлар челиши мумкин. Яна шунинг айтиш жоизки, болани уйла гап бўлмайди. Бирон ҳақида билди-билмай бирон ноёб гап айтиб юборишса, ансасадоси қўнғисиз бўлиб қолади.

Ўзбек оилаларимизда кўпчилик болалар қаттиқ кўнлигини васийиқ остига олинади. Ута ибтоаткор бўлиш, айиб бўлмасида кўл қовштириб кетиш, қатталар тағина сира қўшмаслик, кўр несарли қизмаслик каби одатлар жуда қаттиқ сингдирилди. Булар яхши, лекин шуларин сал меърида олиб бориш керак. Зотан, бола мустақил, даял сўзани, вақти келганда ўзининг айбонлигини исботлайдиган, яхши фикрларини кўрмай-чўкмай айтидиган бўлиши. Шу билан бирга, оилада бир боланинг кўнлигини қўқтириб, «севимли фарзанд»нинг бўлган болани эрмалатиб юборман. Оилада ҳамма болаларга бир хил назар, бир хил эътиқод бўлиши керак.

5. Маншўр совет педогоги В. А. Сухомлинский таъбиб ҳақида шундай дейди: «Оила ҳаётининг бош муллово ва маънаси болалар тарбиясида. Болалар тарбиясининг бош маънаси эса эрухотин, ота-онанинг ўзаро муносибати».

Халқимиз бу борлада жуда яхши ҳимоят айтган: «Кўш усаида кўрганини қилади». Донулар ўғит бериб, болани йўрғандаёқ тарбиялашга киришверинг, дейишади. Бу ҳимоятларда катта маъно бор. Мурғак бола дастлабки тарбияни оилада олиар экан, ота-онанига, ака-укаларига, она-сингилларига, хуллас нагачи-кичика қараб андоза олади, тақинд қилади ва ўнда маълум хулқ-атворини, феълини, ҳаранат-ҳолатин тарқиб топтириб боради. Онанинг тасхихати, отанинг масхалати ўринли, юракка етиб борадиган бўлса, бу бола тарбиясида яхши дори одам боласи ҳаётда не кўнларини кўрмайди

Редактор Ш.О.УБАЙДУЛЛАЕВ, 3 тошкент 60-ОҚШОМ 16 СЕНТЯБРЬ, 1982 Я.

